

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Ter attentie van mevrouw L.B.J. Geldof van Doorn
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Orteliuslaan 871
3528 BE Utrecht
Postbus 1539
3500 BM Utrecht
030 297 03 03
info@patientenfederatie.nl
www.patientenfederatie.nl

IBAN NL07RABO0188933328
BIC RABONL2u
BTW-nr. NL801406134B01
KVK 40482340

Datum Utrecht, 25 mei 2020
ons kenmerk 2020-42
voor informatie h.post@patientenfederatie.nl of m.vanhussen@patientenfederatie.nl
uw kenmerk MvH/PR/consultatie wetsvoorstel
Onderwerp Internetconsultatie - wetsvoorstel Verbod op zwijgcontracten zorg

Geachte heer, mevrouw,

Inleiding

De afgelopen jaren kwamen vaststellingsovereenkomsten met zwijgbedingen over incidenten in de zorg uitgebreid in het nieuws. Op initiatief van toenmalig minister Schippers is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) een onderzoek gestart naar deze zwijgcontracten. Hiervoor is toen ook een meldpunt ingericht waar zorgaanbieders (anoniem) vaststellingsovereenkomsten kunnen melden en laten beoordelen om te kijken of de contracten zwijgbedingen bevatten. Omdat cliënten (patiënten) vaak in een kwetsbare positie verkeren zeker na een incident, mogen ze niet worden belemmerd om over deze ingrijpende en/of traumatische gebeurtenissen te praten. Het praten over incidenten is daarnaast ook belangrijk om de kwaliteit van de zorg in de toekomst te borgen en te verbeteren. Hoe meer bespreekbaar wordt gemaakt, hoe meer ervan geleerd kan worden.

Gebleken is dat zwijgcontracten in de praktijk toch nog steeds voor komen. Het is dus wenselijk om wettelijk vast te leggen dat zwijgbedingen over incidenten in de zorg ontoelaatbaar zijn. En ook om duidelijk te maken wat zwijgbedingen in de zorg zijn. Patiëntenfederatie Nederland juicht daarom het besluit van de regering toe om het verbod op zwijgbedingen wettelijk vast te leggen.

Hieronder in onze reactie willen wij graag ingaan op 1) de reikwijdte van de wettekst 2) het voorlichtingsplan over het wetsvoorstel en 3) het toezicht op en de handhaving van het verbod op zwijgcontracten.

1. Reikwijdte wettekst

Zoals opgenomen in het wetsvoorstel zullen zwijgbedingen over incidenten in de zorg in vaststellingsovereenkomsten die zijn aangegaan tussen zorgaanbieder en een cliënt/patiënt nietig zijn. In de memorie van toelichting (blz. 3) wordt aangegeven dat ook "bedingen waarbij aan zorgaanbieders geheimhouding over incidenten wordt opgelegd" onwenselijk zijn. Zulke bedingen kunnen natuurlijk ook een open cultuur belemmeren. Hetzelfde zou ook kunnen gelden voor zwijgbedingen in vaststellingsovereenkomsten tussen zorgaanbieder en een werknemer (even los van het beroepsgeheim).

Opmerking: Omdat juist die duidelijkheid zo belangrijk is, zou het wellicht goed zijn om bij de (uitleg van de) wettekst op te nemen op welke verschillende situaties, tussen welke partijen, het verbod op zwijgbedingen van toepassing zou kunnen zijn.

Het wetsvoorstel bevat het verbod op zwijgbedingen over *incidenten* in de zorg. In de memorie van toelichting (blz. 14) wordt opgemerkt dat zwijgbedingen over “bijna incidenten” ook onder dit wetsvoorstel vallen en nietig zullen zijn. Over (bijna) incidenten is in artikel 9 van de Wkkgz bepaald dat ze moeten worden opgenomen in het VIM systeem (Veilig Incidenten Melden systeem) maar dat ze niet aan cliënt/patiënt hoeven te worden gemeld. Melding aan cliënt/patiënt moet weer wel als incidenten, nu of in de toekomst, merkbare gevolgen hebben voor cliënten/patiënten (artikel 10 van de WKKGZ).

Opmerking: De regelgeving over incidenten en bijna-incidenten staan niet in dezelfde wetsartikelen opgenomen, hierdoor kunnen de daaropvolgende acties verschillen. Door dit verschil zou ook onduidelijkheid kunnen ontstaan of bijna-incidenten wel of niet onder het verbod op zwijgbedingen zullen vallen. Wij denken dat een koppeling tussen het verbod op zwijgbedingen en regelgeving over bijna-incidenten meer duidelijkheid over de brede toepassing zou kunnen geven.

2. Voorlichtingsplan (uitvoering wetsvoorstel)

Met de GOMA (Gedragscode Openheid Medische incidenten) hebben belangrijke veldpartijen een aantal jaar geleden al ingezet op meer openheid en een betere afwikkeling van claims. De partijen hebben hiermee aangegeven dat zij ook de noodzaak en het belang van openheid en begeleiding bij medische incidenten onderschrijven.

Het gewenste effect van het verbod op zwijgbedingen over incidenten in de zorg hangt in belangrijke mate af van de bekendheid met het verbod op zwijgbedingen. Ook van de juiste inhoudelijke kennis erover en van de kennis over de gevolgen bij het niet-naleven van het verbod. Zoals we weten is de groep aan zorgaanbieders groot en divers. Onder andere ziekenhuiszorg, verpleging en verzorging, wijkverpleging, apotheken, GGZ, gehandicaptenzorg en mondzorg vallen eronder, maar ook individuele beroepsbeoefenaren en fabrikanten/leveranciers van medische producten. Juist daarom zal een duidelijk en breed uit te voeren voorlichtingsplan erg belangrijk zijn. Hierbij zou ook gedacht kunnen worden om zorgaanbieders te vragen het verbod actief onder de aandacht van patiënten te brengen. Of om het verbod onderdeel te maken van hun klachtenregeling. Directe informatieverstrekking over het verbod op zwijgbedingen aan patiënten is uiteraard ook heel belangrijk.

Zo zou een zwijgbeding bijvoorbeeld nooit opgenomen mogen worden in een behandelingsovereenkomst. En ook niet in een ander soort contract als zich een incident heeft voorgedaan.

Ook zorg- en of medische aansprakelijkheidsverzekeraars hebben een belang (risico) als het verbod niet wordt nageleefd. Sturing hierover vanuit verzekeraars zou ook goed zijn. Te denken valt aan het publiceren en verspreiden van informatie hierover aan zorgaanbieders. Of het verbod onderdeel maken van kwaliteitseisen die zij aan zorgaanbieders stellen. Hetzelfde zou ook kunnen bij kwaliteitsafspraken met bijvoorbeeld leveranciers van medische producten.

Opmerking: Op dit moment bevat de paragraaf "Uitvoering" nog geen concrete informatie over de procedure rondom het voorlichtingsplan. Gezien de diversiteit van de organisaties en de individuen die mogelijk te maken krijgen met het verbod, zou het goed zijn om verschillende partijen te betrekken bij het maken van het voorlichtingsplan. Zoals gezegd is dat ook voor patiënten belangrijk, daarom denkt Patiëntenfederatie Nederland graag mee bij het ontwikkelen van zo'n plan.

3. Toezicht en handhaving

Het verbod op zwijgbedingen loopt door verschillende wetten heen, Wkkgz, Jeugdwet en WMO 2015. Hierdoor zijn verschillende instanties belast met het toezicht op de naleving en handhaving van het verbod, IGJ, Inspectie Justitie en Veiligheid en gemeenten.

Opmerking: Om de gevolgen van niet-naleven duidelijk te maken en ook om preventieve werking daarvan te laten uitgaan, zou overwogen kunnen worden om dit op te nemen in het voorlichtingsplan. Daarnaast zien wij ook graag dat het hiervoor ingerichte Meldpunt zal blijven bestaan zodat signalen over het bestaan van zwijgbedingen nog steeds ontvangen en gevolgd kunnen worden. Een periodieke rapportage hiervan zou heel nuttig zijn om te weten of het verbod op zwijgbedingen het gewenste effect heeft (gehad).

Wij hopen dat u onze inbreng zal meenemen bij het opstellen en finaliseren van het uiteindelijke wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Heleen Post
Patiëntenfederatie Nederland